

قمار این بلا بزرگ

در این مقاله : بحث فشرده و مستندی درباره تاریخچه قمار*
قمار در میان هندوها * قمار در میان یونانیان و رومیان
اعراب جاهلیت و قمار* صحنه عجیبی از قمار در جاهلیت
قمار در دنیای متمدن را میخوانید

تاریخچه قمار

قمار یکی از اعتیاد های خطرناک و زیان بار اجتماعی است که از روزگار دیرین بعنوان تفریح و سرگرمی در زندگی بشر جا باز کرده و با انواع و اقسام آن در میان جوامع بشری رخنه نموده است .

قمار در میان هندوها :

« مسعودی » در کتاب « مروج الذهب » پیدایش آنرا به هندیان نسبت میدهد و چنین می نویسد :

« نرد بازی » در ایام « برهمن » که یکی از پادشاهان باستانی هند بود در حدود (قرن نهم تا هشتم قبل از میلاد) رائج شد و برای بعضی از مردم یکی از راههای کسب و معیشت قرار گرفت ولی افراد عاقل و هوشیار هند به آن نمی پرداختند چون معتقد بودند که ارتزاق و معیشت جز از راه جدیت و کوشش فراهم نمی گردد

میگویند : « قمار بازی به رفیقش گفت : داداش این بار من برنده هستم چون دوتا سرباز و یک تک خال دارم شما چطور ؟
قمار باز دومی چشم غره ای رفت و گفت : من دوتا هفت تیر و یک چاقو دارم !!
قمار باز اولی سرفه ای کرد و بالحن ملایمی اظهار داشت : بسیار خوب در این صورت برد باشماست .

* * *

داستان فوق خواه واقعی باشد یا طنز و شوخی از یک واقعیت مسلم حکایت دارد که مطالعه آمار و ارقام جنایتهای ناشی از قمار ، حقیقت آنرا تأیید میکند ، قتل و کشتارها و جنایات و خسارتهای که از این رهگذر نصیب بشریت میگردد روز بروز رو با افزایش است که مطبوعات و جرائد جهان گوشه هائی از آنرا منعکس میسازند مادر سلسله مقالاتی پس از ذکر سیر تاریخی : به مضرات روانی و اقتصادی و اجتماعی آن پرداخته و با آمار و ارقام روشنی مفاسد آنرا مورد بحث قرار خواهیم داد ،

همو در فصل دیگری از کتاب خود چنین

مینویسد :

« شطرنج بازی، در روزگار «بلهیت» یکی دیگر از پادشاهان هندی « رائج گردید و در باره شناسائی آن کتابی بنام «جنکا» نوشته شد که در میان هندوان متداول گشت، و پس از اختراع آن از زرده بازی صرف نظر گردید سپس مسعودی درباره شطرنج می نویسد : « هندیها روی تخته شطرنج تمثال های سخنوران معروف و گاهی حیوانات را ترسیم می نمودند و خانه های شطرنج دارای مراتب و درجاتی بود که هر خانه آن نمایشگر یکی از طبقات اجتماع بود و گاهی از اجرام فلکی و علوی حکایت می نمود و هر خانه آن موضع یکی از کواکب را نشان میداد... هندیها در بازی شطرنج رموزی داشتند که از دیگران پنهان میداشتند (۱)

قمار در میان رومیان و یونانیان:

« فرید و جدی » در دائرة المعارف ذیل کلمه « القمار » چنین مینویسد :

« قمار از روزگار دیرین در میان ملتها معروف بود از یونانیان قدیم تنها مردم جمهوری اسپارت آنرا تحریم نمودند چون آنان اسراف را دوست نداشتند در میان قیصرها و طبقات مرفه رومیان قمار رواج بیشتری داشت و چه خسارات فراوانی از این راه متحمل میشدند؟ « کالیژ » و « لاور کلود » از جمله قمار بازان معروف عهد باستان روم بودند یک

۱ - مروج الذهب ج ۱ ص ۸۱ و ۸۳

۳- لسان العرب ص ۷۵۹ ماده نصب

مؤلف رومی بنام « تاسیت » در باره خسارتهای رومیان مطالبی مینویسد که باورکردنی نیست و همو مینویسد : « آنان همه هستی خود را در راه قمار از دست میدادند حتی آزادی خود را در پای میز قمار میباختند و شخص بازنده در اختیار برنده قرار میگرفت که بمنوان خرید و فروش از او استفاده میکرد ، قانون رومیان قمار را تحریم کرد ولی شرط بندی در بازیهای ریاضی و مهمانیها را قانونی اعلام کرد .

کلیسائیز که بر اغلب کشورهای اروپائی حکومت مذهبی داشت با الهام از تعالیم مسیح (ع) آن را تحریم نمود، ولی در مرحله عمل مواجه با مشکلاتی گردید چنانچه نوشته اند : پادشاه فرانسه « لوئی شان » از جلو گیری فرزند خود عاجز ماند و نتوانست او را به حکم کلیسا مطیع سازد» (۲)

اعراب جاهلیت و قمار :

پیش از طلوع خورشید اسلام قمار در میان ملت عرب رواج کامل داشت و با وقیح ترین صورتها انجام میگرفت دو کلمه « ازلام» و « انصاب» که قرآن مجید مخصوصاً از آن نام میبرد یکی از راههای شایع قمار بود :

انصاب : عبارت از سنگهای مخصوصی بود که بت پرستان در اطراف کعبه نگهداری میکردند و قربانیهای خود را برای بت روی آن ذبح مینمودند ۳ برخی از مفسرین گفته اند : انصاب : بنهای

۲- دائرة المعارف فرید و جدی ج ۷ ص ۹۴۴ لغتنامه دهخدا ذیل کلمه «قمار» ص ۴۶۶ ج ق .

بود و گرنه یکسهم میباخت و بهمین ترتیب ...
 و خود ازلام سه گونه بود ۱- ازلام قمار ۲- ازلام امر
 ونهی (۲) - ۳- ازلام احکام (۳)

صحنه عجیبی از قمار در جاهلیت:

هنوز پیامبر اسلام به رسالت جهانی خود مبعوث نگشته بود که هنگام عبور از بازار با صحنه قمار روبرو شد و قماربازی عاص بن هشام و ابولهب را با چشم خود دیدند عاص بن هشام تمام دارائی خود را بتدریج با بولهب باخت نوبت به کنیزان و غلامان رسید آنها نیز در معرض قمار قرار گرفت و از دستش رفت تا سرانجام نوبت بخود او رسید و خویشتن را برای مدت ده سال بعنوان غلامی به همبازیش باخت.

حضرت با مشاهده چنین وضع رقت باری بسیار متأثر گشت و بسوی کوه رهسپار گشت و بعثت خود را از پروردگار مسئلت نمود تا برای مبارزه چنین عادات نکوهیده قیام کند.

مخصوصی بودند که در جایگاه ویژه نگهداری میشدند قربانیها را روی آن ذبح میکردند و آنرا باخون قربانی رنگین میساختند (۱)

ازلام :

چوبهای کوچک تیر مانندای بودند که از چوب «نبع» که دیرشکن و قابل انحاء بود آنها را يك اندازه و صاف می نمودند تا در قمار بکار برند و بوسیله آنها شتر یا گوسفندی را میان خود تقسیم میکردند؛ برای هر تیر نام خاص و سهمی بترتیب از يك تا هفت سهم بود و سه بر دیگر برنده و بازنده نبود نام آن تیرها بترتیب سهم چنین بود . قد توأم - رقیب - حلس - نافس - مسبل - معلی و آن سه تیری سهم نیز: میخ - سفیح - وغده بود وقتی بر سر حیوانی میخواستند قمار بازی نمایند هر يك سهم معینی را متقبل شده و تیرها را مخلوط کرده و در کیسه ای میریختند سپس بنام فراول که سهمی قبول کرده تیری بیرون میکشیدند اگر آن تیر همان تیر يك سهمی «فذه» بود که او یکسهم برنده

۱ - مدرک سابق ص ۷۶۰

۲- از لام امر ونهی: یا سه تیر (انجام ده - انجام نده) بر روی یکی از آنها نوشته بود (افعل - انجام ده) و بر دیگری (لا تفعل - انجام نده) و بر سومی (غفل - بوج) در انجام معاملات و عزیمت سفر این تیرها را در کیسه ای ریخته و در برابر آنها می آمدند و از آنها استمداد میکردند یکی از آنها را بیرون می آوردند و مطابق آن رفتار میکردند اگر بوج می آمد این عمل را تکرار میکردند تا تکلیفشان روشن شود .

۳- ازلام احکام یا تیرهای حل و فصل امور! معمولاً کاهنان و رؤسا و مشایخ داشته و برای هر حکمی تیرهای مخصوصی بود طالبین تفصیل میتوانند . به کتابهای تفسیر ذیل آیه شریفه انما الخمر و المیسر و الانصاب و الاضلال مائده آیه ۹۳ تفسیر آلوسی ج ۲ ص ۲۴۷ و لسان العرب ماده زلم مراجعه فرمایند .

قمار و دنیای متمدن!

قمار در قرن ۱۶ میلادی در اروپا رواج بیشتری پیدا کرد بحدیکه در پایتختهای ممالک اروپائی اماکن و کلوبهای مخصوصی بدین منظور تاسیس گردید.

«فرانسه» از جمله کشورهای اروپائی بود که در این باره بحد افراط قدم برداشت بحدیکه مردم از کار و کسب و داد و ستد معمولی به قمار گرایش پیدا کردند تا اینکه **«لوئی سیزدهم»** دستور ممنوعیت آنرا اعلام کرد پس از اعلام ممنوعیت تنها در خود پاریس در ۳۷ مرکز قمار بسته شد ولی **«لوئی چهاردهم»** با بی اعتنائی ویژه ای که با اجرای قوانین داشت درباره قمار آزادی عمل نشان داد تا دوباره مسئله قمار بازی در میان ملت فرانسه شیوع پیدا کرد ، خود لوئی چهاردهم و اطرافیان او در ردیف اول قماربازان قرار داشتند . هنگامیکه انقلاب کبیر فرانسه صورت گرفت مسئله قمار در میان مردم رواج کامل داشت و حکومت انقلابی مراکز قمار را قلع و قمع کرد تنها به ۹ مرکز قمار در پاریس اجازه فعالیت داد و از آن پس افرادی که قصد راه انداختن چنین مراکزی را داشتند

می بایست با توافق پلیس سری به دولتها مالیاتهای سنگینی پردازند از آنروز قانون مالیات بر قمار بمرحله اجرا گذاشته شد و از این راه در برابر تاراج اموال مردم ثروتهای کلان عائد دولت گردید. مورخین نوشته اند: که در سال ۱۸۱۷ در مزایده عمومی مالیات یکی از این کلوبهای قمار به پنج میلیون فرانک بالغ گشت چنانچه در سال ۱۸۲۵ م قیمت جواز تاسیس يك مرکز قمار به ۹ میلیون فرانک رسید ولی در اثر احساس عقیم ماندن فعالیت های مثبت مردم، دولت مجبور شد در سال ۱۸۳۷ همه این جواز ها را ملغی اعلام کند. دیگر از کشورهای اروپائی یکی **«انگلستان»** بود که در سال ۱۸۵۳ قمار را تحریم کرد و با وجود کنترل شدید معلوم شد که ۱۸ مرکز قمار بوسیله اعیان و اشراف دائر شده است چنانچه **«روسیه»** در سال ۱۸۴۵ و **«آمریکا»** در سال ۱۸۵۵ از نظر قانونی قمار را تحریم کردند ولی اسلام سیزده قرن جلوتر از کشورهای نامبرده این عمل را تحریم نموده بود که تفصیل آن در شماره های آینده مورد بررسی قرار میگردد.

۱. شرح اکرثری

وہ چه نزدیکتر زمن بمنی!

وصف از قدرت بیان بدر است
جایت اندر دل، وز عقل برون
نور ذات تو خود حجاب تو شد
عقل دون هر چه گویدش دون است
که ثنا خوان آفتاب بود . .
وہ چه نزدیکتر زمن بمنی!
کانچہ می بایدم تو ساخته ای
ماند انیمت هر چه ای آلتی!

ایگہ ذات حکیم دادگر است
ذات تو، در صفات تو مکنون
مانع دیدن، آفتاب تو شد
ذات تو کز قیاس بیرون است
ذره خاک را چه تاب بود
ایگہ آسمه ز تاروی بود قنی
بہتر از من مرا شناخته ای
حاصل علم ماست، نادانی